Till Svenska Akademiens Nobelkommitté.

Af Kommitténs hedrad med inbjudning "att inkomma med förslag till erhållande af Nobelpriset i litteratur för 1910", har jag ansett mig böra, innan jag framställer mitt förslag, vördsamt anmäla, att förslaget icke är grundadt på en jämförelse mellan samtidens mest framstående författare i olika länder. Den litteraturkännedom, som härtill skulle erfordras, besitter jag ej. Men jag förmoder att Kommitténs ej heller påräknat, att en så omfattande kompetens på litteraturens område skulle förefinnas hos en gammal jurist och politiker, och jag grundar härpå det antagandet, att man af mig förväntat ett förslag endast i den händelse att jag ansåge någon af mitt eget lands skriftställare stå så högt som för Nobelprisets tilldelande bör fordras.

Under sådan förutsättning har jag egnat denna fråga ett samvetsfullt öfvervägande. Det var ej svårt att bland Finlands nu lefvande svenska och finska diktare träffa valet af den, som är förtjänt af att ställas i främsta rummet. Jag tror att alla sakkunniga litterärkänna Zachris Topelius detta rum. Men det gäller att pröfva honom icke blott på relativitetens hypsometer utan också enligt den strängaste estetiska måttstock som bör tillämpas, då fråga är, huruvida en litterär utmärkelse i värd en så stor utmärkelse som Nobelpriset. Såsom resultat af denna

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

prövning har hos mig stadgats den åberöpelsen att jag handlar rätt, då jag föreslår Juhani Aho till prisets erhållande.

Några biografiska data torde böra meddelas.

Johannes Brofeldt föddes den 11 september 1861 i Lapinlaks kapell (sedermera socken) af Kuopio län. Hans fader Theodor Brofeldt var då kapellan i Lapinlaks men blef sedvare kyrkoherde i Idensalmi. Modren var af den österbottniska prästsläkten Snellman.

Johannes Brofeldt blef student i Helsingfors den 5 juni 1880. Han afslutade sig några kurs utan häfvaf sig tidigt åt skriftställeri under pseudonymen Juhani Aho.

Den 15 november 1906 tillförsäkrades honom af regeringen, såsom ett erkännande af hans litterära förtjänster, ett årligt understöd till belopp af trettiosex finska mark i året.

Vid promotionen i maj 1907 tilldelade universitetets filosofiska fakultet honom hedersdoktors grad. Samtidigt härmed antog Brofeldt författarenamnet Aho till sitt egna namn, till följd hvaraf, att då Juhani på finska är samma förnamn som Johannes, han författar numera rättelsen detta, såsom han i sina skrifter städse tecknat sig: Juhani Aho.

Åren 1889–90 studerade han i Paris den franska litteraturen. På 1900-talet har han gjort resor i Italien, Tyrolen och andra länder.

Gift med målarinnan Venny Soldan, dotter till den kände, numera aflidne direktören för finska myntverket A. F. Soldan.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

I bilagan 2:ris A äro Juhani Ahos skrifter förteknade.
I bilagan B lämnas uppgift om öfversättningar af hans arbeten till svenskan och andra språk.

Juhani Aho är obestridligen en märkesman i Finlands jämförelsevis unga finskspråkiga skönlitteratur. I stilens klarhet, enkelhet och elegans står han såsom en förebild för alla andra. Trogen bevarande det finska språkets skaplynne, har han, tack vare sin stora talang och omfattande litterära bildning, förmått gifva detsamma en så ed säga modernare prägel och smidigare struktur.

En stor del af Juhani Ahos alster äro hvad man kallar småskyeken, — alla de som ingå i samlingarna "Sjönot" och "Emrik". Vid sidan af enkla lifsbilder, någon gång i humoristisk eller t.o.m. burlesk stil, förekomma i dessa samlingar en mängd berättelser och allegorier, i hvilka författarens fosterlandskärlek framträder stark och varm, ofta i sorgsen stämning såsom en reflex af landets lidanden under ofärdsåren, men nästan alltid med ed förtröstansfullt slutackord. Hvad särskildt de allegoriska skyltens vidkommer, kan det förtjäna framhållas ed de äro fria från den förkonstling som vanligen vidlåder allegorien, — de äro sjelfstena åsyn oberoende af den politiska bildens de åsyftade. Se t.ex. "Frost från öster" och "Gamlingen på udden" i Emrik, första samlingen.

Novellerna ed romanerna — "Ensam", "Prestens dotter", — "Prestens hustru", "Värdshuset och Frostnätter", — förmedla af en sund realism jämte fin ed säker psykologisk blick. Den sist nämnda är därjämte en betydande sociala historisk studie,

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

som låter ej blott skaldskaparens men äfven gryningen af frihetstidsträfvandet och fennomanien på 1840-talet återspeglas den tidens politiska rörelser framstå i skiftande bilder. Beträffande den historiska (eller legendariska) romanen "Pans", skildrande den sista finska kvinnokämpen och hennes kamp mot den framträngande kristendomen, tillåter jag mig hänvisa till min anmälan af denna märkliga bok i "Finsk tidskrift" i början af år 1908.

En ung dramatisk dikt har Juhani Aho skrifvit: "Lemmen", som utkom år 1907. Det är de rifvande röst- och åsiktsbrytningarna under den Bobrikoffska regimen, som äga gestalt i detta skådespel.

Då jag nyss betonade "den sunda realismen", afsåg jag härmed att Juhani Aho i hög grad innehar konsten att låta människorna, deras lefnads förhållanden och öden framträda sådana de i verkligheten äro. Oförutsedda scener, dramatiskt dynamisk riktning, fantastiska effekter, äro för honom förkastliga (Pans här gjorda utanför denna karaktäristik). Han skildrar helst miljöer med hvilka han själf är förtrogen, personligheter och idériktningar hvilka han själf sett och genomskådat. Men den i sådan mening realistiska diktningen omfattar ej rikt mål af idealism. Och ehuru forskare ofta uppträda såsom tendentiös moralist, skönjer läsaren en grundton af djupt allvar.

I Finlands litterära lif har Juhani Aho en så mycket större betydelse som nästan alla hans skrifter blifvit utgifna även i svensk öfversättning. För min del har jag läst hans flesta arbeten blott på originalspråket och kan således ej bedöma

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

kunna väl de i svensk dräkt motsvara originalen, men de flesta af öfversättningarna verkställdes af de framstående författare som K. A. Tavaststjerna, Rafael Hertzberg och Werner Söderhjelm, med Svenska Akademiens Nobelkomité med trygghet kunna på de svenska editionerna grunda sitt omdöme om Juhani Ahos författarskap, om ock pröfningen af frågan, i hvad mån han äfven i skönlitterärt hänseende bibehåller originalets, blefve tämligen lärorik af hans skrifter på finska. — Juhani Ahos diktning har enligt min uppfattning ett starkt nationellt drag däri att den egna landsdel, dess natur, dess seder, dess inbyggares karaktär och läroverk, lämnat stoffet till nästan alla hans arbeten. Men han är icke finsk nationalist, det svenska folkelementet i Finland är ej för honom ett främmande element, som borde med ogillande ögon betraktas. Och liksom hans egna skrifter i öfversättningar läsas äfven af den svenska allmänheten i landet, har han hjälp genom öfversättning verkat för spridning bland den finska allmänheten af mästerverk på svenska språket. (Se bilagan Lit. A, Statut).

Bland Ahos skrifter utgifna af Svenska litteratursällskapet i Finland utgör bind XLIII af "En idealmans man" af Juhani Aho. Han säger om denna biografi öfver hans svärfar August Fredrik Soldan: "Detta arbete är sagan om en man, hvars hela lif ägnades åt idealens tjänst och kämpade af ständig strafvan för rätt och sanning!" —

Till stöd för de allmänna omdömen, jag här om Juhani Ahos litterära verksamhet uttalat, tillåter jag mig åberopa

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

Werner Söderhjelms talrika anmälningar af hans skrifter i Tidningen Hufvudstadsbladet och särskildt en i "Ord och Bild" år 1895 införd uppsats af Söderhjelm om Finlands litteratur.

Det kan och förtjäna nämnas, att den kommitté, som sedan flere år varit tillsatt för åstadkommandet af en ny eller grundlig förbättrad finsk bibelöfversättning, inkallat Juhani Aho till medlem och uppdragit honom den slutliga revisionen af det öfversättningsarbete kommitténs öfriga medlemmar efter hand utfört. —

Det är mig ej bekant huruvida Svenska Akademien resp. dess Nobelkommitté vid lösningen af den grannlaga prisbelönings uppgiften fästa afseende vid några andra omständigheter än de förestagnas litterära meriter, eller för den händelse, att äfven personligheten bakom verken och de förhållanden som gifva relief åt priset kunna komma i betraktande, vågar jag slutligen framhålla, att den af mig till prisets erhållande förestagna författaren, jämte det hans verk enligt min åsikt göra honom förtjänt af utmärkelsen, är en flärdlös och ädel man, i sin politiska åskådning frisinnad men tillika måttfull, djupt hängifven sitt finska fosterland men därjämte varm för de allmänt mänskliga idealen. Det är kört ur mitt gamla hjärta säga mig, att om Sveriges högtlärda litterära areopag nu tillerkände Juhani Aho Nobelpriset, så skulle denna utmärkelse i vida kretsar af Finlands folk,

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy

kvilket nu åter nödgas kämpa en hård strid för sin nationella tillvaro, känns såsom ett uppmuntrande handslag, såsom ett bevis därpå att finska namn tillägga i samtidens kulturliv ej förbises.

Jag öfversänder härmed 21 volymer svenska öfversättningar af Juhani Ahos arbeten och tillåter mig utmärkt högaktning

L. Mechelin

L. Mechelin

Sallyöboden 21 januari 1919.

CC BY-NC-ND 4.0 The Nobel Archive of the Swedish Academy